

Herbert F. Wolf, Edith M. and Klaus H. Rateitschak og Thomas M. Hassell, redaktører:

Color Atlas of Dental Medicine: Periodontology

Første utgave av denne boken kom allerede i 1985. Dette er en gjennomrevidert og sterkt utvidet utgave, som må karakteriseres mer som et oppslagsverk enn en lærebok som man leser fra perm til perm. Boken er

én av en serie på 11 der de ulike odontologiske fagområder presenteres.

Den er inndelt i fire hoveddeler, som igjen er delt i kapitler. Emner som mikrobiologi og patogenese er relativt grundig behandlet i basaldelen. Her er en lettfattet fremstilling av dannelsen av biofilm, diskusjon rundt skyldige bakterier og virulensfaktorer, presentasjon av vertsrespons og immunsystemet, og litt om genetikk og risikofaktorer. Men det er periodontal diagnostikk og terapi som utgjør bokens hovedemner. Dette gjør den ikke bare til et viktig supplement for odontologstudenten, men også til en svært nyttig støttebok for klinikerne.

Bokens klassifikasjon følger retningslinjene fra International Workshop of AAP/EFP 1999 som deler periodontal sykdom inn i åtte grupper:

- I Gingivale sykdommer
- II Kronisk periodontitt
- III Aggressiv periodontitt
- IV Periodontitt som manifestasjon av systemisk sykdom
- V Nekrotiserende periodontal sykdom
- VI Periodontal abscess
- VII Periodontitt kombinert med endodontisk lesjon
- VIII Utviklings- eller arvelige tilstander

I diagnostikkdelen presenteres de forskjellige tilstandene med kliniske bilder, histologi og eventuelt røntgenbilder, gjerne supplert med forklarende tegninger og diagrammer. Under gingivale sykdommer vises i tillegg til simple gingivitter også de hormonelt betingete gingivitter, og akutte nekrotise-

rende tilstander. Her omtales videre medikamentindusert gingival overvekst, slimhinneforandringer, tumorer og virusinfeksjoner i munnhulen. I kapitlene om periodontitt går man inn på alvorlighetsgrad og utbredelse i tannsettet, og legger vekt på grundig lommeregistrering, festetapsregistrering og diagnostikk av beinlommer og furkasjonsinvolveringer. Betydningen av gode røntgenbilder og bruk av disse til periodontal diagnostikk understrekes. Mikrobiologisk prøvetaking diskuteres, og det konkluderes med at dette er verdifullt ved spesielle former for periodontal sykdom. Avsnittet om periodontal prognosevurdering er kort, og inneholder bare en oppramsing av faktorer, uten å gå nærmere inn på deres betydning.

Behandlingsdelen starter med en kort men oversiktlig innledning om behandlingsproblemer, behandlingsmål, sårtilheling og regnerasjonsmuligheter. Etter noen sider om akuttbehandling er et omfattende kapittel viet den årsaksrettete behandling, eller fase-1-terapi som forfatterne kaller dette. Her er alt det tradisjonelle om pasientinformasjon og hygieneopplæring. Munnhygienens avgjørende betydning for resultatet understrekes. Så følger en grundig gjennomgang av supra- og subgingival depurasjon og rotplanering, med nøye beskrivelse av instrumenter og teknikk. Her blir det lagt vekt på betydningen av skarpe håndinstrumenter. «Full Mouth Disinfection» og antimikrobiell terapi er også omtalt.

Kirurgifasen, eller fase-2-terapi som den kalles her, er også nøye beskrevet med detaljerte gjennomganger av forskjellige lapp-teknikker, gingivektomi og håndtering av furkasjonsproblemer. Her er mye fint billedmateriale, supplert med instruktive tegninger. For de spesielt interesserte er her også ofret en del plass på regnerasjonsbehandling og mucogingival kirurgi.

Fase-3-terapi er navnet på vedlikeholdsbehandlingen. Her beskrives behovet for og elementene i en effektiv oppfølging av den gjennombehandlede pasient, og samarbeid med hjelpepersonell anbefales. Videre er her brukt en

del plass på informativ beskrivelse av kjeveortopedisk og protetisk støttebehandling av periodontittpasienten. Boken omhandler ikke implantologi, men har en kort diskusjon for og imot det å bevare egne tenner versus erstatning av periodontalt tvilsomme tenner med implantater. Helt til slutt får vi en lett gjennomgang av periodontale problemstillinger hos de eldre pasientene.

Det er relativt få referanser i teksten, noe som gjør at en del påstander blir vanskelig å kontrollere. Noen ganger nevnes en forfatter og et årstall i en parentes, uten at dette er mulig å finne igjen i den relativt sparsomme referanselisten bakerst i boken.

Det som gjør denne boken svært anbefalsesverdig er det fantastiske billedmaterialet. Den er vakkert illustrert i alle deler, med tallrike kliniske fotos supplert med enkle, oversiktlige tegninger og plansjer. En utsøkt fargebruk og en gjennomført fin layout gjør boken lettlest og oversiktlig.

Ivar Hoff

532 sider, 1279 illustrasjoner og tabeller.
Stuttgart: Georg Thieme Verlag; 2005.
ISBN 3-13-675003-9. 3rd revised and expanded edition

Daniel M. Laskin, Charles S. Greene og William L. Hylander:

Temporomandibular Disorders. An evidence-based approach to diagnosis and treatment

Redaktørene av denne boken er alle internasjonalt anerkjente klinikere og forskere innenfor feltet «kjeveledd». Denne utgaven (det har vært tre tidligere utgaver) tar sikte på

å gi en evidensbasert fremstilling av det nyeste innen ulike sider av kjeveleddsforskning- og behandling, fremfor personlige meninger. Dette viste seg i mange tilfeller ikke å være mulig fordi det ikke finnes gode nok studier og dokumentasjon for enkelte typer behandlinger. Der god dokumentasjon

mangler, har man gjennomgått uenighetene systematisk.

Til sammen er det 42 forfattere av til sammen 36 kapitler, der de fleste er fra amerikanske læresteder. De er alle anerkjente forskere og klinikere innen sine fagfelt. Gledelig er det at en av forfatterne er norsk, professor Tore A Larheim. Med så mange forfattere har man også måttet gå igjennom den nomenklatur som benyttes. F.eks. er det som vi benevner artrose i Norge, kalt osteoarthritis i USA, og osteoarthrosis i mange europeiske land. Benevnelsen «TMD» har også ulik betydning i ulike miljøer og land.

Boken gir i den første delen en meget grundig gjennomgang av den anatomiske oppbygging av kjeveleddet, biomekanikk og vekst, nevrofysiologi, inflammatoriske tilstander og det nyeste innen biokjemiske prosesser i kjeveleddet og muskulatur.

Del to omhandler diagnostikk og behandling. Et av kapitlene, skrevet av Larheim og Westesson, gir en god oversikt over nomenklatur og ulike tilstander som kan finnes i selve kjeveleddet. Det er videre noen kapitler som omhandler generell medisinske tilstander som kan gi affeksjoner i kjeveleddet. En stor del av boken er viet muskelsmerte og dysfunksjon. Her gis det oversiktlige forslag til undersøkelsesmetodikk og behandling og differensialdiagnostisk vurdering i forhold til annen ansiktssmerte. Den ulikhet som hersker innenfor ulike faggrupper kommer til uttrykk i kapitler om okklusjon og skinnbehandling. Forfatterne har her innhentet opplysninger fra ulike amerikanske profesjonsforeninger. Enkelte tilrår f.eks. bittsliping (occlusal adjustment) mens andre avviser dette. Det samme gjelder behandling med kjeveortopedi og kirurgi.

Farmakoterapi omtales både i et eget kapittel og i deler av andre kapitler som omhandler f.eks. artritt/artrose. Videre omhandles indikasjon og resultater av injeksjoner i kjeveleddet og kjeveleddskirurgi. Her er det grundig gjennomgang av både indikasjoner, teknikker og resultater.

Boken er rikt illustrert med fotografier i farger og sort/hvitt, histopatologiske- og radiologiske undersøkelser. Det er oversiktlige tabeller og skjematisk fremstillinger av biokjemiske prosesser.

Å lese denne boken gir en omfattende innføring i et komplisert fagfelt. Det er fullt mulig å lese enkelte av kapitlene hver for seg ut fra den interesse og det ståsted man har som behandler. Boken kan derfor anbefales til alle ulike odontologiske og medisinske fagfelt som arbeider med problematikken TMD/kjeveledd/muskulatur. Den gir en grundig oppdatering av hva man vet og hva man tror om diagnostikk og behandling av temporomandibulære tilstander.

Tore Bjørnland

548 sider. Chicago: Quintessence Publishing Co. Inc.; 2006. ISBN 0-6715-447-0.

I. Mostofsky, A.G. Gorgione og D.B. Giddon, redaktører:

Behavioral dentistry

Boken har mange forfattere og tre redaktører, henholdsvis David Mostofsky, professor og leder av Laboratory of Experimental Behavioral Medicine ved Boston University, Albert

Forgione, professor ved Craniomandibular Pain Centre ved Tufts University School of Dental Medicine, Boston» og Donald Gibbons, professor ved Developmental Biology, Harvard University, Boston.

Bakgrunnen for å skrive boken var et ønske om en oppdatert innføring i odontologiske atferdsfag for tannleger, tannlegestudenter og annet helsepersonell. Den består av fire deler. Første del kalles «Biobehavioral Processes» og inneholder blant annet kapitler om oral helse og livskvalitet, stress og inflammasjon, saliva, biofeedback i TMD-behandling og hypnose.

Del to omhandler smerte, frykt og angst. Her gis en oversikt over modeller som forklarer sammenheng mellom smerte og frykt hos tannlegen og hvordan forskjellige faktorer i personens emosjoner (for eksempel angst og depresjon) og faktorer i behandlingsprosessen (for eksempel distraksjon eller kontroll) kan påvirke smerteopplevelser.

Et kapittel omhandler hvorfor og hvordan den biopsykososiale modell må betraktes som et nødvendig behand-

lingsperspektiv i behandling av kroniske orale smerter. Enkle teknikker for stressreduksjon hos redde tannlegepasienter blir delt inn og beskrevet som ikke-avspenningsrelaterte og avspenningsrelaterte.

Det gis greie og korte oversikter over blant annet bruxisme og stress og periodontal sykdom. Et eget kapittel er forbeholdt hvordan en kan hjelpe folk til å endre atferd. Videre er «Motivational interviewing», som kan oversettes til motiverende samtale eller endringsfokusert rådgivning, et viktig kapittel som jeg tror kan gi mange nyttige tips til kommunikasjon med pasienter.

Del tre kalles for «Changing Behaviors». Dette er kapitler om blant annet tommelesuging, barn med problematisk atferd i behandlingssituasjoner, mestringsteknikker ved smerte og angst. Et kapittel omtaler atferdsaspekter ved geriatrisk tannpleie.

Bokens siste del kalles «Professional Practice» og har kapitler blant annet om profylakse hos pasienter med spesielle behov og oral helse hos diabetespasienter.

Forfatterliten er lang og imponerende. Alle kapitler har høy grad av evidensbasert stoff. Med gode referanselister har man mulighet til å gå videre i litteraturen på egen hånd. Dette er en bok som mange vil kunne ha nytte av å lese enten fra perm til perm, eller å ha som en oppslagsbok som kan brukes som en innledning til mer grundige studier av spesifikke områder innen atferdsfag.

Tiril Willumsen

Oxford: Blackwell Munksgaard; 2006. ISBN 0-8138-1213-5